

Ivan Petrovič:

Angelec.

Otrok je prišel že na svet bolan, a pozneje mu je umrla še mati, Lonina hči Tereza. Takrat je bil otrok star dva meseca in ime mu je bilo Šimi. Otrokov ded je bil Mihi, puškar po poklicu in revež po stanu. On sam in njegova žena Lona pa sta verno delila z bolnim vnukom vse, kar sta premogla. Prebivali so vsi trije v isti sobi, ki je bila obenem tudi kuhinja, in spali so vsi na isti postelji, ki so jo razširili s pomočjo desk in starih cunj. Okrog piskrov in piskrčev na štedilniku je sušila skrbna Lona otrokove plenice in marsikako svojo solzo; kajti drugače ni bilo mogoče. Smrt je ugrabila črvičku mater, a za očeta ni hotela Reza nikdar povedati. Sploh ni nikoli pojasnila, kako je prišlo tako in do tega —

„Bo že kako,“ je rekla Tereza, predno je umrla. Bilo pa je tako, da je bil otrok v tistem času, ko je nastopil četrti mesec svojega življenja, ves v tvorih in v ranah.

„Kakor Job,“ je jokala Lona in je iskala zdravila in pomoči povsod, kjer je le količkaj mogla.

„Dobro posuši,“ ji je prinesla znanka neko zelišče — „potem pa dobro stolci in posipaj rane s tistim prahom! Ni boljšega zdravila za to —“

Lona je ubogala in je storila tako, toda prah je bil oster in otrok je cvilil na žive in mrtve, kadar je prišla Lona s svojim zdravilom.

Mihi je bil že star in zelo slab na očeh, ušesa pa je imel dobra. Zato je začel mezdeti vselej, kadar je otrok po svoje klical na pomoč.

„Maka mu daj —“

„Da bo šemasto, sirotle,“ se je branila Lona in je bila takoj vsa zasolzena.

„Eh, seve — koliko sem pa jaz spil maka —“

„Zato pa si tak, da nimaš nobene previdnosti,“ je zapadla Lona v togoto in je hitela poljubljat sluzaste rane.

„No, kaj pa — ali ne dam, kar imam?“

Zunaj je bila visoka zima, taka, ki nasuje snega na klaftre. Vendar je Lona vedno sproti nosila dračje in suhljad iz gozdov, tako da je bilo v sobi zmerom vroče in se je potila Lona in mali Šimi, ki je tičal pod kupom cunj.

„Otrok mora imeti toploto,“ je pravila Lona in je kurila, da so žarele železne stene štedilnikove.

„Bolj ko je na vročem, hitreje se mu bo posušilo —“

Mihi je pilil železje, da je škripalo in cvililo po sobi kakor v peklu. Kadar pa je skončal en obroček za puškin pas, je užival naslado ob lepi zavesti, da je prislužil dva vinarja. V takem času si je vselej oddahnil; kajti delo je šlo le s težavo od rok, ker oči niso hotele prav ubogati.

„S tem otrokom je pa križ,“ je razsodil v takem trenutku Mihi in je bil otožen, da si je od žalosti prižgal pipo.

„Kaj hočeš! Še Bog se kesa, kadar vzame malemu otroku mater,“ je vzdihnila Lona, vsa omotena od utrujenosti in zaspčnosti. Zunaj je bil dan lep, suh in mrzel, da je škripal sneg pod nogami; babica pa je z odprtimi očmi sanjala o paradizu. Slišala je rajsko petje in je videla Terezo, vso v belem in z otrokom na prsih. Tereza je prišla k njej in jo je potrepljala po rami:

„Mama . . .“

Tako je gledala vanjo, kakor da gleda od daleč in je bila vendar čisto blizu. Lona je vzdihnila od veselja in je hotela objeti hčer, toda Tereza je stopila čisto tesno k njej in jo je tresla in je bila vedno groznejša in zmerom bolj črna, da je Lona trepetala v smrtnem strahu.

„Za božjo voljo te prosim —“

Hčerka pa je bila vedno odurnejša in ni nič več klicala mame, ampak z odurnim glasom samo:

„Lona —“

Ko se je žena zdrznila, je stal pred njo Mihi in je držal v eni roki pipo, a z drugo je kazal na otroka:

„Daj no — ali ne vidiš?“

Zdaj je Lona videla, kako mali gleda venomer predse in je bila vsa obupana od groze.

„Uro bi ustavil, Mihi, uro! Otrok se vendar zagleda —“

No, kajpa,“ je vzdihnil mož in je stopil k uri. Nihalo je bilo zaprašeno in sajasto, da so muhe puščale svojo zalego pod črnino.

Ko je ded baš ustavljal uro, je prišla Lenka, ki je hodila k malemu večkrat na obisk. Mihi je celo trdil, da je Lenkin oče

tudi oče njegovega vnuka — a samo bolj na tihem, sicer je pa dejal:

„Naj pa bo, kakor mora biti —“

Lenkin oče je bil trgovec, človek dobre volje, in Tereza je včasih služila tam. Zato je zdaj Lenka prihajala in je nosila malemu različen drobiž. Bila je stara komaj šest let in je rada govorila mehko.

„Ali je Šimiček že angelec,“ je prašala, ko je zagledala Lonin prestrašeni obraz. Mihi je skomignil z rameni, žena pa je hitro odkimala:

„Ni — samo skomina ga drži, vidiš!“

Lenka je že hotela prašati, kaj je to; kajti pri svojih mladih letih še ni mogla vedeti, da je skomina vsaka bolezen, kjer človek ne ve kaj, ne kako, ne zakaj. Vendar si je premislila in je ponudila Loni:

„Tole sem prinesla —“

Lona je odmotala zavitek in je ugledala kapico in še nekaj sličnih stvari, ki so potrebne otrokom.

„Jej, Šimi, vidiš,“ je z veseljem pomerjala malemu darove v nestrpnem pričakovanju, da se morda zgane. Zakopala ga je v cunje tako, da je sedel, a otrok se kljub temu ni oglasil. Samo včasih je zavil oči in je stresel roki.

„Živ je,“ se je tolažila Lona in je v mislih iskala prav močnega leka. Toda domisliti se ni mogla ničesar več, česar ne bi bila poizkusila doslej.

„No, seve, reveža se vse brani, še smrt,“ je pripomnil Mihi in se je zopet lotil dela. „Bo že kako,“ je mislil zase in je odložil pipo. Med piljenjem je premišljeval, koliko ga otrok že stane. Mleko, žemlje — čeprav so stare in jih je cela kopa za groš, pa je vendar nekaj! Pet obročkov je šele groš! . . . V takih mislih je sklenil v srcu, da pojde nad Lenkinega očeta. Naj bo že tako ali tako — saj je rajna lahko še na smrtni postelji povedala, da je on pravi . . . In sploh — nekaj je pravila v zadnjem trenutku, samo razumeti je ni bilo mogoče —

Lenka je čepela pri postelji in se je razgovarjala z Lono:

„Letos dobim sani za božič —“

„Kdo jih bo pa vozil?“

„Konjiček —“

„Saj je lesen,“ je dražila Lona zamišljeno.

„Dobim živega in porečem: hiii, pa bo naredil; huššš —“

„Še materino moč bi poskusila,“ se je obrnila žena medtem proti možu. Domislila se je zdravila, ki je čula o njem samo enkrat v prav mladih dneh. Takrat je slišala, kako je pravila babica materi njeni in zdaj ji je po tolikih letih zabrnelo nena doma v glavi — kakor da stoji babica pred njo in naroča:

— Ah, kar je mladega sveta, bo ves brez milosti in pravega razsvetljenja. Če boš imela še kaj otrok, ne meči popkov stran! To je — materina moč! Kadar je najhujša sila, zdravi s prahom te moči . . . Na razbelje to železo natrosi prahu in drži cunjo nad njim, da se bo močno nakadila, pa zavij otroka vanjo! Če to ne pomaga, potem ni več pomoči na tem svetu. —

Tako jo pravila materina babica in k temu se je zdaj zatekla Lona. Imela je vse take relikvije svojih otrok in tudi Šimijevo je hranila z veliko skrbjo.

Na to reč se puškar ni spoznal in je rekel mirno:

„Kakor veš — pa naredi!“

Lona je stopila k stari skrinji, a Lenka je pravila malemu:

„Take lepe očke višnjeve imaš. Ti že nisi Job, kajne, da ne? Ti boš angelec, pa boš imel srebrne sani in zatega konjička, boš sedel in se boš vozil, da bo delalo cin, cin, cin,“ mu je igrala z malo ropotuljko in mu je silila igračo v roke.

„Joj, tako mrzle rokice ima,“ se je zavzela s pogledom proti Loni in se je odmaknila od postelje.

Žena je bila zatopljena v iskanje in je pogledala izpod pazduhe:

„Prideni, Lenka, prideni, da ga ne bo zeblo! To sirotle —“

Mala je pridela drv, čeprav je bilo v sobi vroče kakor v krušni peči. — Mihi je bil medtem izpilil zopet en obroček in si je oddahnil:

„Moram, drugače ni nič!“

„Kaj,“ se je zavzela Lona.

„No, seve — kaj bo brez očeta, saj veš —“

„Mari bi pomagal! Tiste tvoje neumnosti — prazne marnje. Samo zgago delaš na svetu,“ se je dvignila Lona iznad skrinje, ko je našla lek.

„Bomo videli,“ je odvrnil mož in se je začel oblačiti.

Otrok se ves čas ni oglasil — tudi oči ni zavijal in z rokami ni več ganil na nobeno stran. Glavica je počivala vznak in nekoliko na desno stran, a iz polodprtih ust so počasi lezle rjavkaste pene.

Lona je vzela — prav kakor je velevalo sporočilo — prtič in je zavila popek vanj ter je začela z bukovim lesom na bukovem lesu tretji in pripravljati prašek. Ko je zmela, je vsula na žareče železo in v hipu je bila vsa soba polna dima in dušečega vonja. Mihi je baš tisti hip zaprl vrata in je slišal še za seboj, kako kašljata žena in Lenka . . . K trgovcu ni imel daleč, zato je šel počasi, da bi laglje premislil in si uredil vse besede. To je tako nerodna reč. Kolikokrat je že bil s tem namenom tam, a vselej brez uspeha. Vse zastonj! Beseda ni mogla z jezika in Mihi je moral naposled vendar domov!

„Bo že — kakor bo,“ je izrekel pred vrati in je stopil v trgovino.

V prodajalni je bilo nekaj ljudi in puškar je bil zelo zadovoljen s to okolščino. — Ko bo sam — je pomislil in je obstal za vrati. V grlu ga je tesnilo in noge so bile nekam slabe. Tudi očala so bila takoj orošena, tako da ni mogel razločiti ničesar. Ko je čistil steklo, se je v mislih razgovarjal, ker je pričakoval, da bo prašal oni:

„Kaj pa, Šimi?“

„No, seve — hudo je, kadar bogatin raztrese reveža,“ mu bo odgovoril, pa bo! Tako bo najpreje prišel na pravi tir . . . Ko pa je Lenkin oče ugledal puškarja, je prašal kakor človek, ki prodaja:

„No, kaj pa bo, Mihi?“

Puškar je bil iznenaden in razočaran.

„Kaj takega, da pogreje,“ se je nasmehnil in je stopil bliže k ljudem. „Bom potlej, ko bom sam —“ je pomislil zase, je srknil požirek žganja in se je začel razgovarjati o zimi in o mrazu. Tudi na Šimija je nanesla beseda, toda po njem so ga izpraševali le drugi ljudje, ne trgovec. Seve, ljudem pa ne more praviti takih reči. — Potlej bi se mu še smejali — ljudje, ki imajo tako strupene jezike . . .

Kupec je odhajal za kupcem, dokler nista ostala s trgovcem sama. Puškarju je bilo srce in kri mu je tiščalo v glavo, da se je že začel bati vsega hudega.

„Še merico boste dali,“ je ponudil čašico trgovcu in je sklenil z vso močjo:

„Zdaj!“

Srebnil je malo žganja in je sedel na pult.

„No, kajpa — križ je pa na svetu tak —“ se je odkašljaj počasi in je zopet segel po žganju.

Trgovec je pobobnal s prsti po pultu in je pritrdil:

„Je res, res —“

Mihi mu je pogledal v oči in se je ojunačil:

„Takole sirotle, pa še brez očeta —“

„Kajne,“ je pomiloval tudi trgovec z zategnjenim glasom.

Tedaj se je odločil Mihi s poslednji pogumom svojega bitja:

„Saj je rekla rajnica na zadnjo uro, da ni brez —“

V tem mu je vzela besedo Lenka, ki je pritekla vsa upehana domov:

„Je že angelec, Šimi! Tako svetlo gleda in Lona ga umivajo —“

Mihi je razširil oči, da so mu kanile solze na izsušena lica:

„Je rekla rajna, da bo že kako, kajne? Zdaj je pa prišla ponj —“

Oddahnil si je in se je odpravil domov. „Zdaj mu itak ni treba očeta,“ je mislil zadovoljno, ko se je poslovil. Trgovec mu je zavil nekaj drobnarije, kakršna je potrebna pri takih mrličkih, a mala je naročala hitro:

„Pa svetarnico pripeljite s seboj, so rekli. Ali pa grem kar jaz ponjo.“

Komaj je izrekla, je že odbrzela . . .

Ko je prišel Mihi domov, sta ženski že oblačili malega. Lona je jokala, Lenka pa je držala svečo v rokah.

„Angelci morajo imeti vedno lučke,“ je pojasnila došlemu.

Ženska, ki je prišla svetit, se je okrenila in je ugledala puškarja.

„Pri vas ste pa zdravili že mrlička,“ je povedala s šaljivo otroškim glasom.

Mihi je gledal predse in ni vedel, kaj bi. Zdelo se mu je, da se je zgodilo nekaj čudnega — pa je zamahnila z rokama:

„No, seve — zdaj je tako prav —“

Lona se je sklanjala k malemu, mu je brisala pene raz usta in je ponavljala topo:

„Vidiš, vidiš, angelec moj —“

Otrokove osteklenele oči pa so strmele z mrliško modrostjo naravnost v strop —

